

KÖNYVTÁRI TREND/ JELENTÉSEK

2015-2023 / 2024 / 7.

IT-ELLÁTOTTSÁG

Magyar Nemzeti Múzeum
Közgyűjteményi Központ

ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

A KÖNYVTÁRI IT-ELLÁTOTTSÁG

BEMUTATJUK A MAGYARORSZÁGI KÖNYVTÁRI RENDSZER
IT-ELLÁTOTTSÁGÁNAK VÁLTOZÁSAIT 2015 ÉS 2023 KÖZÖTT.

Az *IT-ellátottság* című jelentésben röviden bemutatjuk a könyvtári szolgáltatási pontok IT-ellátottságának változását 2015 és 2023 között, valamint egyes, újonnan mért adatok esetében 2020 és 2023 között.

1. A 100 Mbit/s-nál magasabb sávszélességű internetkapcsolattal rendelkező könyvtári szolgáltatási pontok száma;
2. A nyilvánosan elérhető számítógépek száma;
3. Az intézmények honlapjai akadálymentesség szempontjából;
4. Az átlagosan öt évnél fiatalabb számítástechnikai infrastruktúrával rendelkező könyvtári szolgáltatási pontok száma;
5. A belső (LAN) hálózattal rendelkező könyvtári szolgáltatási pontok száma;
6. Intézményi felhőszolgáltatást üzemeltető könyvtári szolgáltatási pontok száma;
7. A könyvtári szolgáltatási pontok kezelésében lévő szerverek száma;

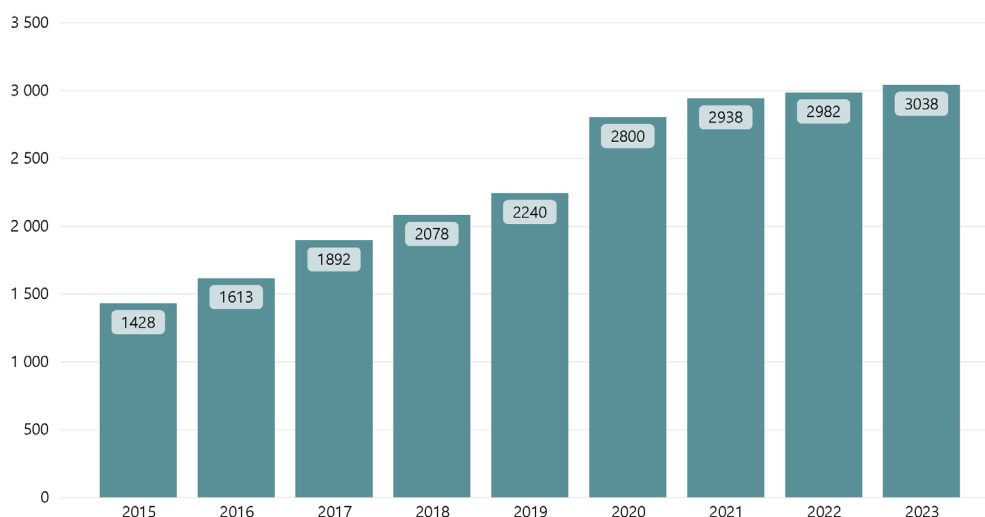
8. A könyvtári szolgáltatási pontok szerverei az üzemeltetés módja szerint;

9. Digitalizáló eszközzel rendelkező könyvtári szolgáltatási pontok száma.

1. A 100 MBIT/S-NÁL MAGASABB SÁVSZÉLESSÉGŰ INTERNET- KAPCSOLATTAL RENDELKEZŐ KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMA

Évről évre emelkedik a 100 Mbit/s-nál magasabb sávszélességű internetkapcsolattal rendelkező könyvtári szolgáltatási pontok száma. Míg 2015-ben csak 1428 helyen volt elérhető a magas sávszélesség, addig 2023-ban már több mint kétszer annyi, 3038 könyvtárban érhető el gyors, széles sávú internetkapcsolat. A 2020-ban megfigyelhető 20%-os emelkedést elsősorban az online elérhetőség és szolgáltatások pandémia keltette szükségessége és

1. ÁBRA: A 100 MBIT/S-NÁL MAGASABB SÁVSZÉLESSÉGŰ INTERNETKAPCSOLATTAL
RENDELKEZŐ SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMA 2015–2023

felfutása indukálhatta. 2020 és 2023 között további 8%-os bővülés figyelhető meg a 100 Mbit/s-nál magasabb sávszélességű internetkapcsolattal rendelkező könyvtárak számában (1. ábra).

2. NYILVÁNOSAN ELÉRHETŐ SZÁMÍTÓGÉPEK SZÁMA

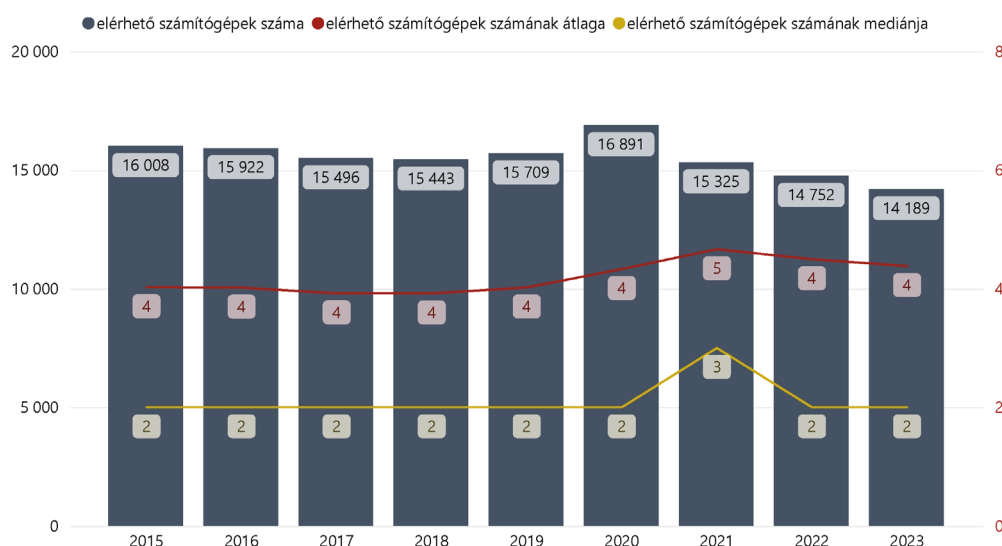
A könyvtári szolgáltatási pontokon a használók számára nyilvánosan elérhető számítógépek száma 2015 és 2018 között enyhe csökkenést, míg 2018 és 2020 között egyértelmű növekedést mutat. A növekedés elsősorban a közkönyvtárakban következett be, a többi könyvtártípusban inkább stagnálásról beszélhetünk. 2015 és 2017 között minden könyv-

tártípusban csökkenés figyelhető meg, viszont a közkönyvtárakban 2017-től, a szakkönyvtárakban 2018-tól ismét emelkedés látható. 2020 után 2021-ben és 2022-ben is visszaesett a nyilvánosan elérhető számítógépek száma. Ez a csökkenő tendencia tovább folytatódott 2023-ban is (2. ábra).

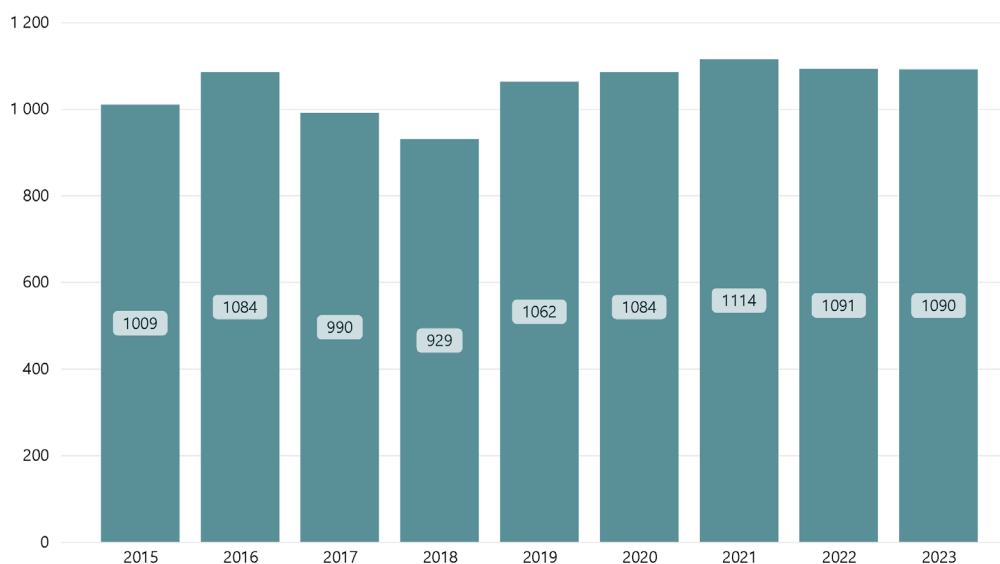
3. HONLAPOK SZÁMA ÉS JELLEGE

2023-ban 1090 könyvtár, azaz az adatszolgáltató könyvtári szolgáltatási pontok 28%-a rendelkezett valamilyen honlappal, míg ez az arány 2015-ben 25% volt. 2019-től ez az arány – az adatszolgáltatók számának folyamatos apadása okán – érdemben nem változott (3. ábra).

2. ÁBRA: NYILVÁNOSAN ELÉRHETŐ SZÁMÍTÓGÉPEK SZÁMA 2015–2023

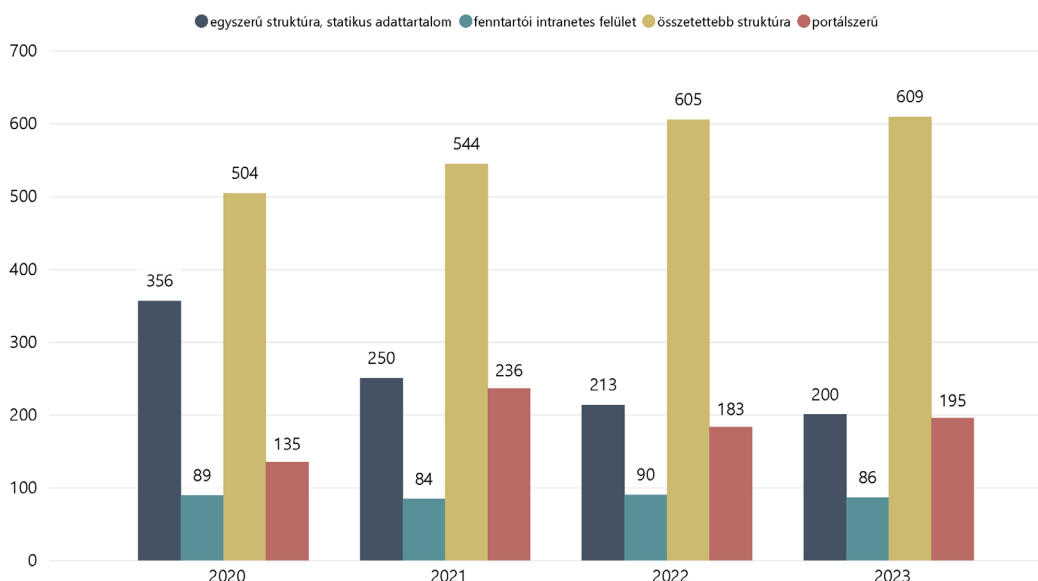
3. ÁBRA: HONLAPPAL RENDELKEZŐ SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMA 2015–2023

A honlappal rendelkező könyvtárak többsége (n=804, 74%-a) rendelkezik korszerűbb és gyakran frissülő tartalmat szolgáltató oldallal. Ez az arány

2020-ban még csak 50%-os volt. A fenntartó felületén működő oldalak száma lényegében nem változott 2020 óta (4. ábra).

4. ÁBRA: INTÉZMÉNYI HONLAPOK SZÁMA A HONLAP JELLEGE SZERINT 2020–2023

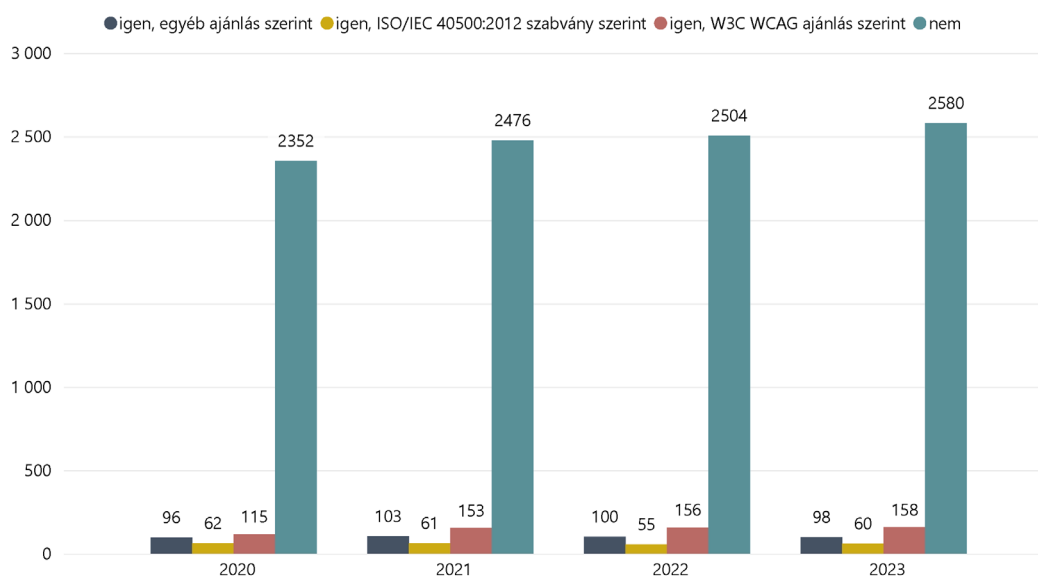

4. AKADÁLYMENTES AZ INTÉZMÉNY HONLAPJA?

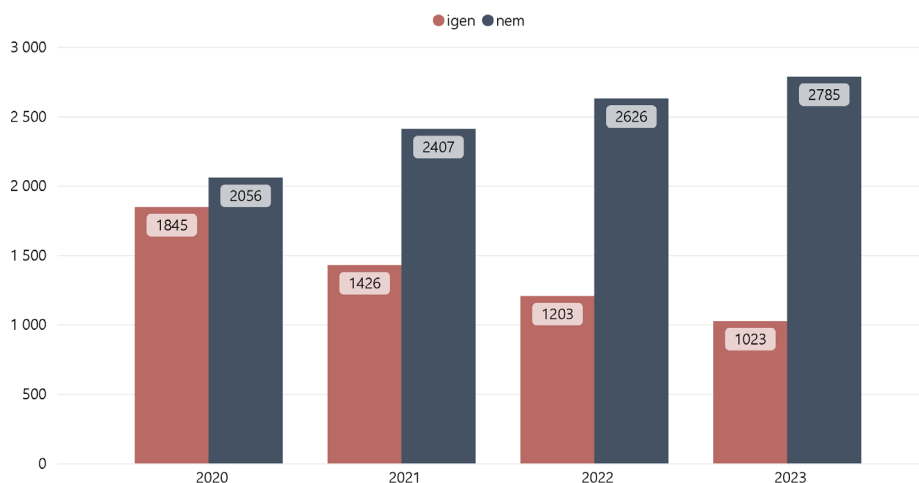
A valamilyen szintű akadálymentességet (például kontrasztos megjelenés, WCAG [Web Content Accessibility Guidelines] szabványnak való megfelelés, képhelyettesítő szövegek alkalmazása stb.) megvalósító könyvtári honlapok száma 2020 és 2023 között nem változott számottevően. Nagyobb

emelkedés a legelterjedtebb, W3C konzorcium által kidolgozott WCAG ajánlás szerint megvalósított honlapok számában figyelhető meg (2020-hoz képest 37%-os emelkedés). Az is megfigyelhető, hogy ugyan egyre több könyvtár rendelkezik honlappal, ám ezeknek még csak 11%-a volt akadálymentes 2023-ban (5. ábra).

5. ÁBRA: AKADÁLYMENTES HONLAPPAL RENDELKEZŐ INTÉZMÉNYEK SZÁMA AZ ALKALMAZOTT SZABVÁNYOK TÍPUSAI SZERINT 2020–2023

6. ÁBRA: AZ ÁTLAGOSAN ÖT ÉVNÉL FIATALABB SZÁMÍTÁSTECHNIKAI INFRASTRUKTÚRÁVAL RENDELKEZŐ SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMA 2020–2023

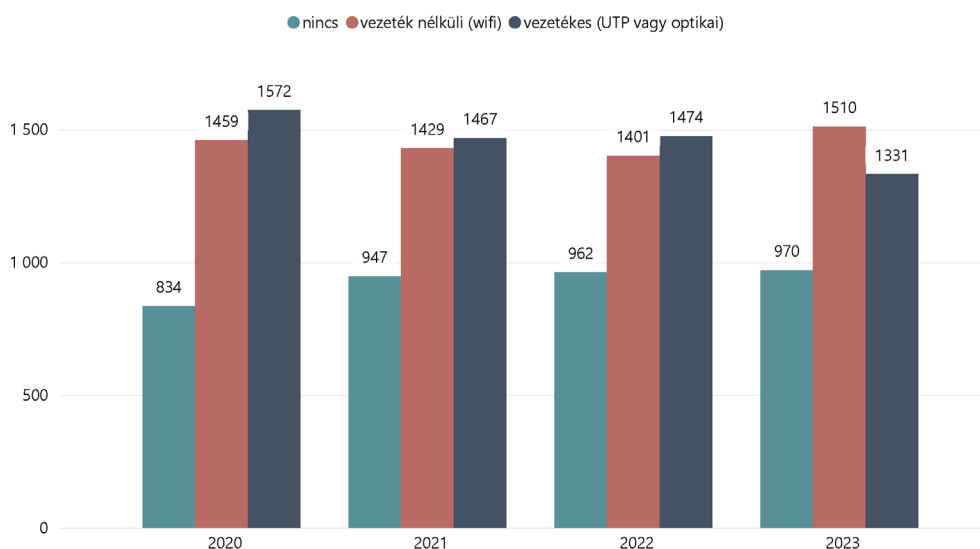
5. AZ ÁTLAGOSAN ÖT ÉVNÉL FIATALABB SZÁMÍTÁSTECHNIKAI INFRASTRUKTÚRÁVAL RENDELKEZŐ KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMA

2020-ban először kellett választ adniuk a könyvtári szolgáltatási pontoknak arra a kérdésre, hogy fiatalabbak-e a számítógépeik, munkaállomásaik és mobil eszközeik öt évnél. A diagramról leolvasható, hogy több mint 52%-ukban (2056 könyvtár esetében) ezen eszközök átlagéletkora meghaladja az öt évet (6. ábra). Látszik az is, hogy nem történt javulás ezen a téren, sőt, 2020-hoz képest 2023-ra 45%-kal csökkent azon könyvtári szolgáltatási pontok száma, amelyekben a számítástechnikai eszközök átlagos életkora öt évnél alacsonyabb (1203 szolgáltatási pont).

6. A BELSŐ (LAN) HÁLÓZATTAL RENDELKEZŐ KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMA

2020-ban először kellett választ adniuk a könyvtári szolgáltatási pontoknak arra a kérdésre, hogy a belső hálózatukon milyen típusú internetelérést biztosítanak használóik részére. 2023-ban a belső hálózattal rendelkező szolgáltatók (n=2841, ami a válaszadók közel 75%-át jelenti) több mint 53%-ában már vezeték nélküli (wifi) internetkapcsolat is elérhető, ami 2022-höz képest 8%-os emelkedést jelent. Az intézmények több mint 25%-a nem rendelkezik belső hálózattal, ami 2020 óta enyhe (3%-os) növekedést mutat (7. ábra).

7. ÁBRA: AZ INTÉZMÉNYEK BELSŐ SZÁMÍTÓGÉPES HÁLÓZATI ELLÁTOTTSÁGA 2020–2023

7. INTÉZMÉNYI FELHŐSZOLGÁLTATÁST ÜZEMELTETŐ KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMA

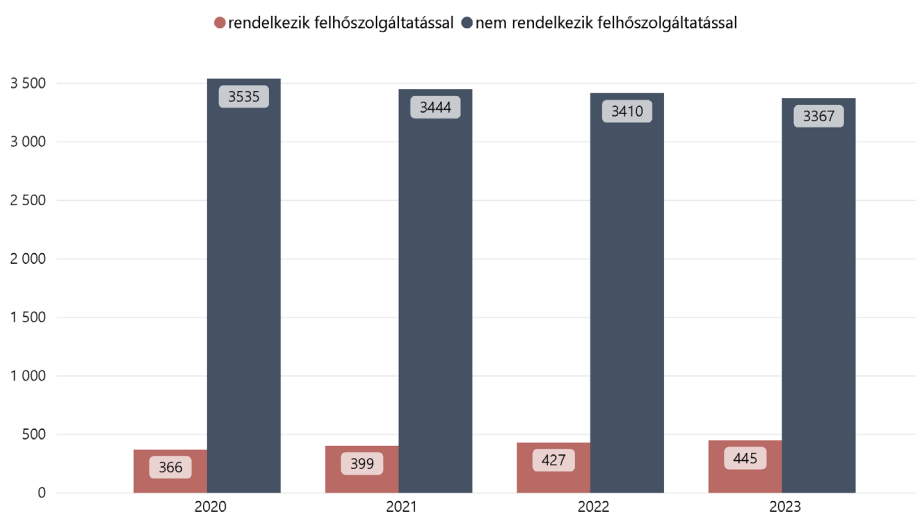
2020-ban 366 könyvtári szolgáltatási pont üzemeltetett a saját infrastruktúráján felhőtechnológián alapuló szolgáltatást a munkatársai és/vagy használói számára. Ez az adatszolgáltató könyvtárak közel 10%-át jelenti. 3535 könyvtárban viszont nem áll rendelkezésre ilyen szolgáltatás (8. ábra). Egy évvel később, 2021-ben 366-ról 399-re nőtt az ilyen típusú szolgáltatást üzemeltető intézmények száma, majd 2022-ben is emelkedés figyelhető meg (427-re), amely a 2023-as évben tovább növekedett

(445-re). Így a válaszadó szolgáltatási pontok 12%-ának van valamilyen felhőszolgáltatása.

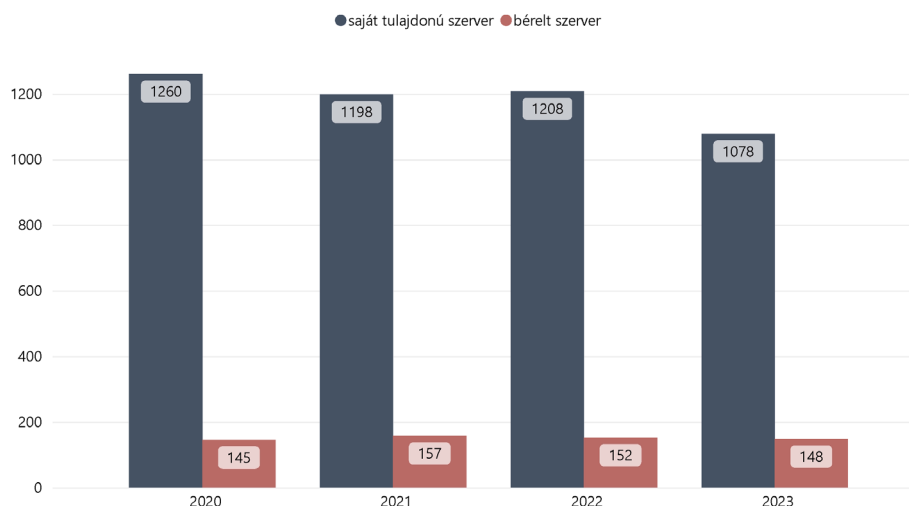
8. A SZERVEREK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA

2023-ban összesen 1226 szerver volt a könyvtári szolgáltatási pontok kezelésében, ennek túlnyomó része (az előző évekhez hasonlóan), 78%-ban saját tulajdonú szerver volt, és csak 148 db (22%) volt bérelt. Egy évvel korábban, 2022-ben 10%-kal többen nyilatkoztak úgy, hogy rendelkeznek szerverrel, ami részben az intézmények emelkedő számú integrációjából, valamint részben a felhőalapú szolgáltatások térnyeréséből adódhat (9. ábra).

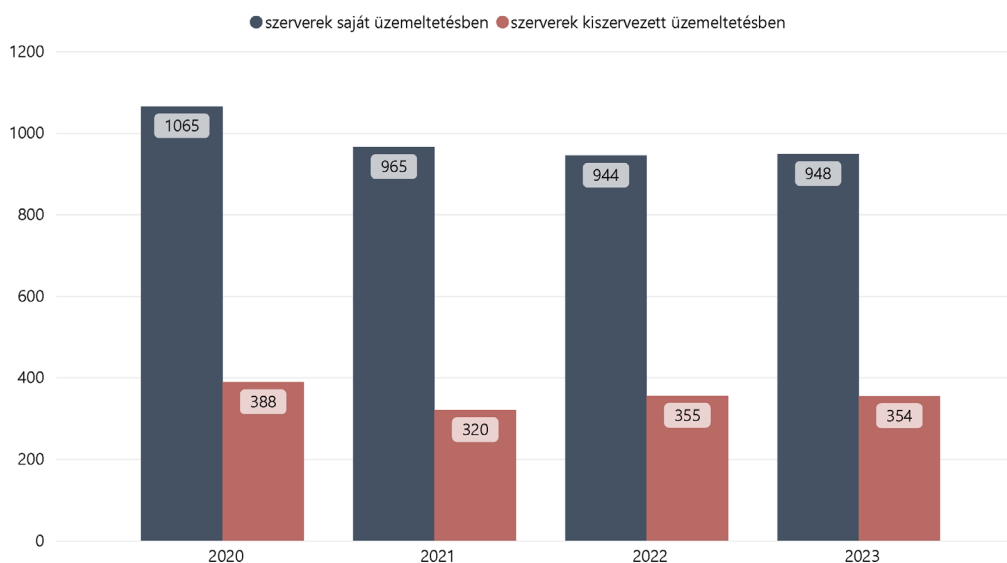
8. ÁBRA: INTÉZMÉNYI FELHŐSZOLGÁLTATÁSSAL RENDELKEZŐK SZÁMA 2020–2023

9. ÁBRA: A KÖNYVTÁRAK KEZELÉSÉBEN LÉVŐ SZERVEREK SZÁMA 2020–2023

10. ÁBRA: A KÖNYVTÁRAKBAN MŰKÖDŐ SZERVEREK SZÁMA ÜZEMELTETÉSÜK MÓDJA SZERINT 2020–2023

9. SZERVEREK ÜZEMELTETÉSI MÓD SZERINT

2023-ban az adatszolgáltatók kezelésében lévő szerverek mintegy háromnegyede (948 db) saját üzemeltetésű volt, míg 27%-uknál (354 db) ezt kiszervezésben működtették – azaz lényegében 2021 óta érdemben nem változtak (stagnálnak) az értékek (10. ábra).

10. DIGITALIZÁLÓ ESZKÖZZEL RENDELKEZŐ KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMA

A válaszadók több mint 52%-a (2045 db) rendelkezett valamilyen digitalizáló eszközzel 2020-ban

(11. ábra). Digitalizáló eszköz alatt minden olyan eszközt értünk, amely képes analóg dokumentumokból digitális kópiát előállítani (például lap-skenner, könyvskenner, digitális fényképezőgép stb). 2021-re 5%-kal, 2022-re pedig további 2%-kal nőtt a digitalizáló eszközzel rendelkező könyvtári szolgáltatási pontok száma. A növekvő tendencia 2023-ban is folytatódott, így már az adatszolgáltató könyvtárak 59%-a rendelkezik valamilyen digitalizáló eszközzel.

11. ÁBRA: A KÖNYVTÁRAK DIGITALIZÁLÓ ESZKÖZZEL VALÓ ELLÁTOTTSÁGA 2020–2023

Magyar Nemzeti Múzeum
Közgyűjteményi Központ

ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

KÉSZÍTETTE Havadi Gergő, Erdélyi Károly, Bebiák Magdolna
LEKTORÁLTA Szüts Etele, a Könyvtári Intézet igazgatója
OLVASÓSZERKESZTŐ Horváth Barnabás Dávid
LAPTERV Kóbor Szilvia

FELELŐS KIADÓ Rózsa Dávid, az MNMKG OSZK főigazgatója

A KÉZIRAT LEZÁRÁSA: 2024. november
2015–2023 (2024. évi 7. szám)
ISSN 2939-7456